

a**opmaat**

De Bijbel is een boek dat tot stand gekomen is in een door mannen gedomineerde samenleving. Dat is terug te vinden in de bijbelse teksten, waar hoofdzakelijk mannen een hoofdrol spelen. Ook de manier waarop over God gesproken wordt is vooral door middel van mannelijke beelden. Er zijn echter ook vrouwelijke beelden van God in de bijbel te vinden. Maar omdat de bijbel eeuwenlang vooral door mannen is uitgelegd, hebben die vrouwelijke beelden van God nooit veel nadruk gekregen.

In de taal van het Oude Testament, staat voor de Godsnaam de letters JHWH. In de Joodse traditie ontstond de gewoonte om in plaats van deze naam het woord 'Adonai' te zeggen, uit eerbied voor de Godsnaam. Adonai betekent 'mijn heer'. In de meer Orthodox-Joodse traditie zegt men in plaats van de godsnaam 'Hasjem' wat Hebreeuws is voor de Naam.

Toen men de Hebreeuwse bijbel in het Grieks ging vertalen, koos men als vertaalwoord 'Kurios', wat betekent 'heer'. Dat laatste werd vervolgens overgenomen door de Latijnse en alle andere vertalingen van de Bijbel. Zo kennen wij God dus vooral als 'Heer', 'Vader' en 'Hij', en hebben wij mannelijke voorstellingen van God.

De Amerikaanse theologe en filosofe Mary Daly heeft in de jaren '60 dat op onnavolgbare wijze verwoord in haar oneliner: 'If God is male, the male is God' (als God mannelijk is, is de mannelijke mens God).

Er is tijdens de afgelopen veertig jaar op het gebied van gender en theologie veel geschreven en er is steeds meer ruimte gekomen voor gender-diversiteit.

Tegelijkertijd blijven verhalen naar buiten komen over pijnlijke ervaringen van mensen die zich niet thuis voelen in 'de' kerk en zich buitengesloten voelen vanwege hun geaardheid. Het woord 'queer' is een overkoepelend begrip voor onder anderen, biseksuele, panseksuele, transgender, interseksue en non-binaire mensen. De term wordt meestal gebruikt om uit te leggen dat iemand zich niet thuis voelt binnen de hetero- en gendernormen en zogeheten 'hokjes' in twijfel trekt.

Gesprek:

- *Welke ervaringen van mensen die zich vanwege hun geaardheid of gender niet thuis voel(d)en in een gemeente ken je?*

Inleiding: zoektocht naar vrouwelijke Godsbeelden.

Eeuwenlang is met een beroep op de bijbel heteroseksualiteit en mannelijke dominantie tot norm verklaard en misbruik van vrouwen getolereerd.

Queer-bijbellezen is de zoektocht naar wat het betekent om hier tegen in te gaan en de teksten te lezen vanuit de marge.

De feministische theologie heeft hiervoor baanbrekend werk verricht en voorbeelden van vrouwelijke Godsbeelden naar voren gehaald:

In Deuteronomium 32:18 wordt gesproken van God die zijn volk heeft gebaard. Ook over de goddelijke wijsheid wordt in de Bijbel als over een vrouwelijke figuur gesproken (Spreuken 9).

We lezen in Jesaja 66:12-13: 'Zoals een moeder haar kind troost, zo zal Ik u troosten'.

In Job 38 lezen we herhaaldelijk over de moederschoot van God.

Soms zijn het uitgesproken vrouwelijke beelden zoals wanneer God vergeleken wordt met een moeder—bijvoorbeeld Psalm 131, Jesaja 46: 3-4; 49: 15-16, of met de vrouw die haar verloren munt zoekt: Lucas 15: 8-10.

Vaker gaat het om woorden die sterke associaties met vrouwen en vrouwelijkheid hebben, zoals het Hebreeuwse woord voor barmhartigheid *rachamim*, dat wortelt in het woord *rechem*, baarmoeder.

Ook het beeld van God als almachtige verandert van kleur als je bedenkt dat het Hebreeuwse woord *Sjaddai*—in *El Sjaddai*—samenhangt met 'moederborst'.

De werkelijkheid van wie God is, is eigenlijk niet in woorden te vatten, niet te begrijpen, maar overstijgt alle taal en is dus ongrijpbaar en beweeglijk, net zoals Gods geest die over de wateren zweeft. Het woord voor 'geest' is in het Hebreeuws *roech*, een vrouwelijk woord!

- *Welke vrouwelijke beelden van God zijn terug te vinden in de taal op zondagmorgen? Geef hiervan voorbeelden.*

Iedere lezer voert vanuit zijn/haar achtergrond een kritische dialoog met de bijbelteksten. Dat wil zeggen dat het lezen, het interpreteren en toepassen van bijbelse teksten altijd in een bepaalde context gebeurt.

Verschillende werelden komen bij elkaar en zo ontstaan er nieuwe inzichten.

- *Welke aanknopingspunten zie jij voor de queer-lezing van de tekst hieronder?*

Goed om van tevoren te weten: Jezus is net in Jeruzalem verhoord en ter dood veroordeeld en gekruisigd. Twee van zijn aanhangers hebben het in Jeruzalem meegemaakt en lopen van Jeruzalem naar hun huis in het dorp Emmaus. En dan begint de volgende tekst:

Lucas 24: 13 – 35

(GDB vertaling)

13 En zie, twee van hen zijn op dezelfde dag aan het gaan naar een dorp dat op een afstand van zestig stadiën van Jeruzalem ligt, met de naam Emmaüs.

14 En zij bespraken met elkaar al die dingen die gebeurd zijn.

15 En het geschiedde, bij het met elkaar bespreken en van gedachten wisselen, ook Jezus zelf, dichterbij komend, reisde met hen.

- 16 Maar hun ogen werden afgeschermd om hem niet te herkennen.
- 17 En hij zei tegen hen:
Wat zijn dat voor woorden die jullie met elkaar uitwisselen en
waarom zijn jullie terneergeslagen?
- 18 En antwoordend zei de één, wiens naam was Kleopas, tot hem:
Bent u slechts een vreemdeling in Jeruzalem en
weet u niet van de dingen die daar in deze dagen zijn geschied?
- 19 Hij zei tot hen:
Wat voor dingen?
Zij zeggen tot hem:
Die van Jezus de Nazarener, die man, die profeet,
machtig in werk en woord tegenover God en heel het volk.
- 20 Hoe onze overpriesters en overheden hem beide hebben
prijsgegeven aan terdoodveroordeling
en hebben gekruisigd.
- 21 En wij waren aan het hopen dat *hij* het is die Israël gaat verlossen;
maar al met al komt vandaag de derde dag
sinds die dingen zijn geschied.
- 22 Maar ook hebben sommige van onze vrouwen, die vroeg bij het graf
waren, ons ontsteld.
- 23 Toen ze zijn lichaam niet vonden kwamen ze zeggen
dat ze ook een visioen van engelen hadden gezien,
die zeggen dat hij *lééft*.
- 24 En sommige van hen, die met ons waren, gingen naar het graf,
en vonden het *zó* als de vrouwen zeiden,
maar *hém* hebben ze niet gezien!
- 25 Dan zegt hij tot hen:
O dwazen en te tragen van hart om te kunnen vertrouwen
op alles wat de profeten gesproken hebben!
- 26 Moest de Christus dat alles niet lijden,
en zo binnengaan in zijn heerlijkheid?
- 27 En beginnend bij Mozes en bij alle profeten,
verklaart hij wat in alle geschriften over hem gaat.
- 28 Dan naderen ze het dorp waarnaartoe ze aan het gaan zijn,
en lijkt hij van plan verder te gaan.
- 29 Zij houden hem tegen en zeggen:
Blijf bij ons, want het is tegen de avond en de dag is gaan liggen!
En hij gaat naar binnen om bij hen te blijven.
- 30 En het geschiedde als hij met hen gaat liggen en het brood gaat
nemen: Hij zegent het en het brekende geeft hij het hen.
- 31 Hun ogen worden geopend en zij herkennen hem;
en hij wordt onzichtbaar voor hen.
- 32 Zij zeggen tegen elkaar:
Was ons hart niet brandend in ons,
toen hij met ons sprak onderweg,
en hij de Schriften voor ons opende?
- 33 En in datzelfde uur opstaand keren ze terug naar Jeruzalem, en

vinden ze de elf en hun metgezellen die zich verzameld hadden.

34 Die zeggen:

De Heer is werkelijk opgewekt en is aan Simon verschenen!

35 En zij zetten alles uiteen van onderweg, en hoe hij door hen herkend was bij het breken van het brood.

Toelichting

Wanneer bijvoorbeeld een homoseksuele man het verhaal leest van de Emmaüs-gangers in Lucas 24, dan komt dat in een ander licht te staan.

Het verhaal vertelt over twee mannen die onderweg zijn van Jeruzalem naar Emmaüs, waar ze samenwonen. Onderweg voegt een derde man (die achteraf Jezus blijkt te zijn) zich bij hen met wie ze een fascinerend gesprek voeren.

Ze nodigen hem uit om bij hen te blijven slapen. Maar eerst eten ze samen nog een hapje.

➤ *Wanneer je de tekst op die manier leest, wat verandert er dan voor jou?*

c

uit het leven gegrepen

Bij de geboorte krijg je het biologische geslacht man of vrouw toegewezen. Dat betekent niet automatisch dat je het daar zelf mee eens bent. Wie als man of vrouw wordt opgevoed en zich ook zo identificeert, is cis (of voluit cisgender). Iemand wiens genderidentiteit niet overeenkomt met het geslacht op de geboorteakte, is trans oftewel transgender.

Binaire trans mannen en vrouwen voelen zich man óf vrouw. Non-binaire personen vallen ook onder de paraplu-term trans, maar zij voelen zich niet één van beide. Zij kunnen bijvoorbeeld geen gender of juist meerdere genders hebben, zich bewegen in een spectrum tussen mannelijkheid en vrouwelijkheid, of zich meer thuisvoelen bij één van de twee zonder zich daarmee volledig te identificeren.

Het aantal mensen dat zich niet volledig in het hokje man of vrouw voelt passen, is hoger dan vaak gedacht: 4 procent van de Nederlanders, volgens onderzoekers van kenniscentrum Rutgers.

Hoeveel non-binaire mensen er in Nederland zijn, is niet onderzocht. Een schatting in Groot-Brittannië kwam op zo'n 0,4 procent van de bevolking. Waarschijnlijk ligt dit hoger, want toegenomen zichtbaarheid zorgt dat meer mensen woorden kunnen geven aan hoe ze zich voelen.

Daarom is het nodig dat we ook binnen onze gemeenschappen een grotere diversiteit hebben in vormgeving en taalgebruik. Je kunt met elkaar zo'n viering organiseren!

Op de website [Gertine Blom – Vrome Vrouwen](#) zijn prachtige verhalen van bijzondere vrouwen te vinden. Kies één vrouw uit die je het meest aanspreekt.

Mahalia Jackson

Eén van die vrouwen is Mahalia Jackson (1911-1972). Ze had al op jonge leeftijd een fantastische stem, die ze vooral gebruikte om in de kerk te zingen. Haar vader was buiten beeld en haar moeder stierf toen ze 5 jaar was. Samen met haar broertje werd ze bij een tante opgevangen, waar ze hard moest werken en er weinig tijd was voor school.

Vanaf haar 14e jaar moest ze werken als hulp in de huishouding van witte families.

Maar Mahalia droomde van een ander leven, als zangeres. Toen ze 15 jaar was reisde ze naar verre familieleden in Chicago. Daar ging ze naar de Baptist Church waar men haar stem bewonderde en ze deel werd van één van de eerste professionele gospelzanggroepen. Mahalia geloofde in haar roeping, gospelmuziek zingen en geen commerciële muziek. "I hope to bring people to God with my songs."

Ze begon als solozangeres en toen ze 20 jaar was kon ze rondkomen van haar zang.

Ondanks haar bekendheid werd ze nog steeds geweigerd in hotels en andere publieke plaatsen. Mahalia werkte samen met Martin Luther King in de strijd voor gelijke rechten. Mahalia door te zingen, King door te spreken. Zo werd de gospelmuziek de soundtrack van de Civil Rights Movement. Ze stierf op 60 jarige leeftijd aan kanker in 1972. Tienduizenden mensen kwamen samen om haar te gedenken.

Jackson in Amsterdam, 1961

➤ *Wat vind je inspirerend in haar leven? Wat herken je van jezelf in haar?*

Om meer zichtbare ruimte te maken voor diversiteit in onze manier van geloof beleven, is het te overwegen om speciale vieringen te organiseren op of rond onderstaande dagen:

8 maart Internationale Vrouwendag

17 mei Internationale Dag tegen Homofobie en Transfobie

Laatste zaterdag in juni de Roze Zaterdag (soms ook een andere zaterdag in juni)

11 oktober Coming-Out Dag

d

uit de kunst

Op p 50 vind je een mooie, eenvoudige afbeelding die heel mooi staat op een orde van dienst voor een Roze Viering.

- *Wat doet deze afbeelding je?*

Verder vind je op die bladzijde een afbeelding van iemand die zich zowel man als vrouw voelt.

- *Kun jij je verplaatsen in iemand die zich zowel man als vrouw voelt? Of in iemand die zich non-binair voelt?*

e

liederen

In het Liedboek **'Zingen en bidden in huis en kerk'** staan diverse liederen die gender-neutraal zijn of juist vanuit het perspectief van vrouwen geschreven:

L 220 'Zoals een bloem zijn kelk heft naar de zon' een lied waarin beelden uit de natuur gebruikt worden om iets over God te zeggen.

L 188 'Bij de Jakobsbron' over het verhaal in Johannes 4 van de Samaritaanse vrouw, een lied vanuit haar perspectief.

Beluisteren: [Bij de Jakobsbron - YouTube](#)

L 164 'Zij is een vrouw van naam in Israël' over Sara als aartsmoeder.

L 388 'Voor ieder van ons een plaats aan de tafel' een prachtig lied over inclusiviteit. Er kan nog een couplet aan toegevoegd worden waarin specifiek de queer-gemeenschap benoemd wordt.

Verder is de bundel **'Eva's lied'** vol met prachtige liederen die geschikt zijn om te gebruiken.

f

groepen

- Met een groep is het mooi om samen de uitzending van Jacobine Geel te bekijken over gender en daar samen over uit te wisselen:
Klik voor de volgende koppeling:

[Mounir bij Jacobine op zondag - Moeten we kinderen genderneutraal opvoeden \(16-10-2016\) - YouTube](#)

- Een heel kort filmpje over wat er allemaal zou moeten veranderen om onze samenleving gender-neutraal te maken:

[Wat als de wereld genderneutraal was? | NOS op 3 - YouTube](#)

- Maak gebruik van het verhaal op p. 52, 53, 54 en de vraag er bij.

Met kinderen kun je heel goed in gesprek gaan over dit onderwerp, door bijvoorbeeld onderstaande vragen te stellen:

- *Hoe ontstaan verschillen tussen meisjes en jongens?*
- *Zijn jongens altijd sterker dan meisjes?*
- *Wat is een echte jongen of een echt meisje?*

Boeken om te lezen en over te praten op de volgende bladzijden:

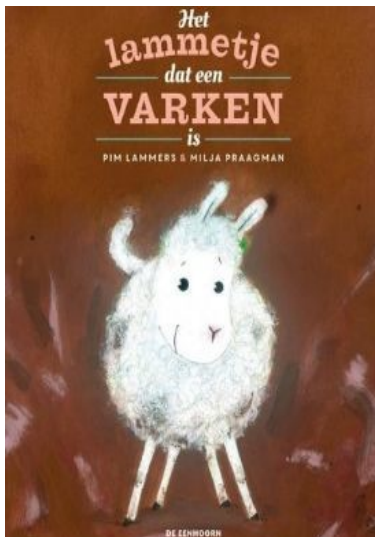
	<p>'Koning en koning' door Linda de Haan & Stern Nijland</p> <p>Een koning zoekt voor zijn zoon een prinses om mee te trouwen. Maar de prins wijst ze allemaal af totdat....</p>
---	--

<p>'Mijn schaduw is roze' door Scott Stuart (geschikt vanaf groep 1)</p> <p>Een mooi en belangrijk prentenboek over genderidentiteit. Scott Stuart schreef dit boek voor zijn zoontje, die op jonge leeftijd dol was op roze prinsessenjurken en andere typische 'meisjesdingen'. Het jongetje uit het boek ontdekt dat ieder van ons een schaduw heeft, waarvan mensen soms het gevoel hebben deze te moeten verstoppen voor de buitenwereld. Het is niet altijd makkelijk om helemaal jezelf te zijn, maar als je de moed kan vinden is dat het fijnste gevoel in de wereld!</p>	
--	--

'Sara Snufje' door **Pip Jones** en **Sara Ogilvie** (geschikt vanaf groep 1)

Geen poppenwagen maar een gereedschapskist, dat is wat Sara Snufje vaak meesjouwt. Sara is namelijk uitvinder en bedenkt de meest wilde uitvindingen. Een klein probleempje: haar maaksels mislukken vaak... tot ze op een dag haar talent kan inzetten om een kraai met gebroken vleugels te redden. Het verhaal is geschreven op rijm en het boek bevat mooie kleurrijke illustraties. Sara leert ons nooit op te geven en vooral door te zetten, ook als het even tegenzit.

'Het lammetje dat een varken is' door **Pim Lammers**
(geschikt vanaf groep 1)

Pim Lammers geeft in dit boek een mooie boodschap mee: je bent wie je bent en dat is oké. In het verhaal maken we kennis met Lammetje. De schapen grazen altijd in de wei met hun mooie witte trui, in tegenstelling tot de varkens, die de hele dag in de vieze modder liggen. Lammetje wil ook wel eens in de modder rollen, maar daar reageren de schapen én de varkens heel raar op. 'Ik ben toch niet gek', denkt Lammetje, 'ik ben een varkentje'. Daar zijn de varkens en schapen het niet mee eens. De boer besluit lammetje mee te nemen naar de dierenarts. Na een uitgebreid onderzoek is het duidelijk: Lammetje is alleen van buiten een lam maar van binnen een varkentje. Gelukkig kan de dierenarts helpen, maar alleen als Lammetje dat zelf wil.

- Voor iets oudere kinderen is dit **animatiefilmpje** geschikt, over een jongen die verliefd wordt op een andere jongen:

[In a Heartbeat - Animated Short Film - YouTube](#)

- **Een bijzonder spel voor jongeren** is:
'So What?! the Gayme spelbox'
40 kaarten in 4 categorieën. De kaarten gaan over grenzen, jongens/meisjes, omgeving en relaties. Elke kaart toont een situatie en heeft 3 richtvragen om een gesprek rond te starten.

[So What?! the Gayme spelbox - So What?! the Gayme \(weljong.be\)](#)

